Lakivaliokunnalle

STM
Taulukko valinnanvapauslakiin liittyvistä oikeusturvakeinoista 21.5.2018

Oikeusturvakeino Säädöspohja	**Mitä asioita koskee**	**Kuka voi saattaa asian vireille**	**Taho, jolle asia saatetaan vireille /oikeusturvataho**	**Oikeusturvatahon toimenpiteet/seuraukset valituksesta tms.**
<u>Maakuntavalitus</u> ***Valinnanvapauslain mukaiset maakunnan ja maakunnan liikelaitoksen päätökset*** Valinnanvapauslaki 82 § 1 momentti	Muutosta saa hakea siten kuin maakuntalaissa säädetään: 1) 18 §:n 6 momentissa tarkoitettuun maakunnan päätökseen sisällyttää suoran valinnan palveluihin 18 §:n 2 ja 4 momentissa tarkoitettuja palveluja (terveydenhuollon konsultaatio- ja vastaanottopalveluja); 2) 24 §:n 1, 3 ja 4 momentissa tarkoitettuun maakunnan päätökseen palveluista, jotka tuotetaan antamalla asiakkaalle asiakasseteli; 3) 27 §:n 2 momentissa tarkoitettuun maakunnan päätökseen henkilökohtaisen budjetin henkilöllisen soveltamisalan laajentamisesta; 4) 40 §:n 2 momentissa tarkoitettuun maakunnan päätökseen poikkeusluvasta, joka koskee suoran valinnan palvelujen kieltä; 5) 40 §:n 3 momentissa tarkoitettuun maakunnan päätökseen peruuttaa poikkeuslupa, joka koskee suoran valinnan palvelujen kieltä; 6) 43 §:n 1 momentissa tarkoitettuun maakunnan päätökseen, joka koskee palveluntuottajille asetettavia ehtoja; 7) 64 §:ssä tarkoitettuun maakunnan päätökseen, joka koskee suoran valinnan palveluntuottajille maksettavia korvauksia; ja 8) 70 §:ssä 1 momentissa tarkoitettuun maakunnan liikelaitoksen päätökseen, joka koskee asiakassetelipalveluntuottajille maksettavia korvauksia.	Maakunnan jäsen (asukas, kunta, yhteisö jonka kotipaikka maakunnassa, kiinteistönomistaja/haltija) Asianosainen	Maakuntavalitusta edeltää maakuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen tekeminen toimivaltaiselle maakunnan toimielimelle tai viranhaltijalle. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä valitetaan hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeuden maakuntavalitukseen antamasta päätöksestä voi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman edellytystä valitusluvan hakemisesta.	Oikaisuvaatimuksen johdosta maakunnan toimielin tai viranhaltija voi kumota päätöksen, palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi tai muuttaa päätöstä. Hyväksyessään maakuntavalituksen hallintotuomioistuin voi kumota päätöksen.

Hallintovalitus				
Valinnanvapauslain mukainen maakunnan päätös tuottajan hyväksymisen peruuttamisesta Valinnanvapauslaki 83 § 2 momentti	Maakunnan päätökseen, joka koskee yksityisen suoran valinnan palveluntuottajan tai asiakassetelipalveluntuottajan hyväksymisen peruuttamista, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.	Yksityinen palveluntuottaja, jonka hyväksyminen on peruutettu	Hallinto-oikeus Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valituslu-van.	Hallintovalituksen hyväksyessään hallintotuomioistuin voi: - kumota valituksen kohteena olevan päätöksen - palauttaa asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi - muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä.
Muu maakunnan tai maakunnan liikelaitoksen tekemä valinnanvapauslain mukainen päätös Valinnanvapauslaki 83 § 3 momentti	Päätöksiä, joista voi tehdä hallintolain mukaisen oikaisuvaatimuksen (kuvattu HE 16/2018 yks.koht. perusteluissa): 1) 20 §:n 4 momentin, 21 §:n 2 momentin ja 22 §:n 2 momentin mukainen maakunnan päätös siitä, voiko asiakas vaihtaa sosiaali- ja terveyskeskusta, suunhoidon yksikköä tai maakunnan liikelaitosta tai sen palveluyksikköä määräajasta riippumatta muusta maakunnan harkitsemasta perustellusta syystä 2) maakunnan liikelaitoksen päätös koskien henkilökohtaisen budjetin myöntämistä (30 §) ja sen muuttamista (31 §) 3) maakunnan päätös suoran valinnan palveluntuottajan ja asiakassetelipalveluntuottajan hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä (46 §)	Asianosainen (henkilö/oikeushenkilö), johon päätös kohdistuu	Päätökseen saa vaatia oikaisua (maakuntalain 130 §:n 2 momentissa tarkoitetulta) maakunnan toimivaltaiselta toimielimeltä tai viranhaltijalta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä voi tehdä hallintovalituksen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta	Oikaisuvaatimuksen johdosta maakunnan toimielin tai viranhaltija voi kumota päätöksen, palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi tai muuttaa päätöstä. Hallintovalituksen hyväksyessään hallintotuomioistuin voi: - kumota valituksen kohteena olevan päätöksen - palauttaa asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi - muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä.

			korkeimmalta hallinto-oikeudelta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.	
Sosiaalipalveluja koskevat päätökset Sosiaalihuoltolaki Muut sosiaalihuollon erityislait (substanssilait tullaan jatkossa tarkistamaan sote-uudistuksen mukaisiksi)	Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta sosiaalipalvelun antamista tai antamatta jättämistä koskevaan maakunnan liikelaitoksen päätökseen (kuten nykyisinkin kunnan sosiaaliviranomaisen päätökseen)	Asianosainen (henkilö), johon päätös kohdistuu	Useimmiten valituksen tekemistä edeltää oikaisuvaatimuksen tekeminen maakunnan toimivaltaiselle toimielimelle tai viranhaltijalle. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä voi tehdä hallintovalituksen hallinto-oikeuteen. Joidenkin asioiden osalta on säädetty jatkovalituskielto korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Joistain päätöksistä voi valittaa vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Joistain päätöksistä voi valittaa korkeimmalle hallinto-oikeudelle ilman edellytystä valitusluvan hakemisesta.	Oikaisuvaatimuksen johdosta maakunnan toimielin tai viranhaltija voi kumota päätöksen, palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi tai muuttaa päätöstä. Hallintovalituksen hyväksyessään hallintotuomioistuin voi: - kumota valituksen kohteena olevan päätöksen - palauttaa asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi - muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä.

Muistutus Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 23 §	Tyytymättömyys sosiaalihuollon laatuun tai siihen liittyvään kohteluun (asiat, joista ei voi hakea valittamalla muutosta: esim. tyytymättömyys palveluihin pääsyn odotusaikaan, asiakassuunnitelmaan tai sen tekemättä jättämiseen, salassapitoon liittyvät virheet)	Sosiaalihuollon asiakas	Sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilö tai sosiaalihuollon johtava viranhaltija	Toimintayksikön tai johtavan viranhaltijan on käsiteltävä muistutus asianmukaisesti ja siihen on annettava kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa muistutuksen tekemisestä. Vastaus on perusteltava asian laadun edellyttämällä tavalla.
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 10 §	Tyytymättömyys terveyden- ja sairaanhoitoon tai siihen liittyvään kohteluun.	Potilas Jos asiakas/potilas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene itse tekemään muistutusta tai jos hän on kuollut, muistutuksen voi tehdä hänen laillinen edustajansa, omaisensa tai muu läheisensä.	Terveydenhuollon toimintayksikössä terveydenhuollosta vastaava johtaja	

Kantelu Hallintolaki 8 a luku (potilaslaki 10 a § sosiaalihuollon asiakaslaki 23 a §)	Viranomaisen, siihen palvelussuhteessa olevan tai muun julkista hallintotehtävää hoitavan lainvastainen menettely tai velvollisuuden täyttämättä jättäminen	Jokainen voi tehdä kantelun (vaikkei ole asianosainen)	Toimintaa valvova viranomainen: Aluehallintovirastot, Valvira, eduskunnan oikeusasiamies, valtioneuvoston oikeuskanslerі Valinnanvapauslain 81 §:n perusteella myös maakunta on vv-lain mukaisia tuottajia valvova viranomainen	Valvova viranomainen ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin se hallintokantelun perusteella katsoo olevan aihetta. Valvova viranomainen voi hallintokanteluasiassa antamassaan ratkaisussa kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä. Jos tätä ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen pidetä riittävänä, valvottavalle voidaan antaa huomautus, jollei kantelun kohteena oleva teko luonteensa tai vakavuutensa perusteella anna aihetta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa kantelun käsittely raukeaa.
Asian saattaminen maakunnan käsiteltäväksi Valinnanvapauslaki 82 §	Epäkohta palveluntuottajan palveluissa, palveluihin pääsyssä tai asiakkaan saamassa kohtelussa (esim. palveluissa ilmenneet puutteet, huono kohtelu, asiakas ei saa tarvitsemaansa palvelua palveluntuottajalta tai haluamaansa asiakasseteliä maakunnan liikelaitokselta, asiakas on tyytymätön asiakassuunnitelmaan tai sen tekemättä jättämiseen jne.)	Asiakas	Maakunta	Maakunta voi siirtää asian käsiteltäväksi muistutuksena, jos se on tarkoituksenmukaista. Jos maakunta ottaa asiakkaan esiin tuoman epäkohdan käsiteltäväkseen, sen on annettava asiakkaalle vastaus kohtuullisessa ajassa. Maakunnan on ryhdyttävä edellytysten täyttyessä 81 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Maakunnalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä palveluntuottajalta valvonnan toteuttamiseksi välttämättä tarvittavat tiedot ja selvitykset sekä oikeus tarkastaa palveluntuottajan toiminta ja toimitilat. Jos palveluntuottajan toiminnassa ilmenee mahdollisia epäkohtia tai puutteita, maakunnan on pyydettävä palveluntuottajalta asiasta selvitystä asettamassaan riittävässä määräajassa. Epäkohtien tai puutteiden ilmettyä maakunnan on vaadittava niiden korjaamista asettamassaan riittävässä määräajassa. Maakunnan oikeudesta alentaa tai pidättää palveluntuottajalle maksettavaa korvausta palveluissa ilmenneiden puutteiden vuoksi säädettäisiin 72 §:ssä.

				Jollei suoran valinnan palveluntuottaja tai asiakasseteli-palveluntuottaja korjaa epäkohtia tai puutteita maakunnan asettamassa määräajassa, eivätkä 72 §:ssä tarkoitetut keinot (korvauksen pidättäminen tai alentaminen) ole riittäviä tai soveltuvia, maakunnan on ryhdyttävä 47 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn hyväksymisen peruuttamiseksi ja 50 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi. Tarvittaessa maakunta voi ohjata asiakkaan maakunnan liikelaitokseen 34 §:ssä tarkoitettuun, myös suoran valinnan palveluntuottajaa sitovaan palvelutarpeen arviointiin tai antaa asiakkaalle mahdollisuuden vaihtaa suoran valinnan palveluntuottaja määräajasta riippumatta siten kuin 20 §:n 4 momentissa säädetään.
<u>Hallintoriita-asiat</u> Valinnanvapauslaki 48 § Hallintolainkäyttölaki 12 luku	Yksityisen suoran valinnan palveluntuottajan ja maakunnan välistä koskevat riita-asiat käsitellään hallintoriita-asiana siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.	Asianosainen (tuottaja tai maakunta)	Hallinto-oikeus	Hallintoriitahakemuksen hyväksyessään hallintotuomioistuin voi: - velvoittaa suorittamaan hakemuksessa tarkoitetun maksusuorituksen tai muun toimen - vahvistaa hakemuksessa tarkoitetun edun, oikeuden tai velvollisuuden.